

Sygn. akt I AGa 60/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska (spr.) SO del. Przemysław Jagosz
Protokolant	:	Małgorzata Sakowicz - Pasko

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2018 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z o.o. w B.

przeciwko J. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 11 października 2017 r. sygn. akt VII GC 257/15

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

(...) sp. z o.o. z siedzibą w B. wniosła o zasądzenie od J. H. kwoty 102.448,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, według norm przepisanych. Na powyższą kwotę składały się następujące sumy: 51.234,45 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za nieuregulowanie zobowiązania w terminie, liczonych od 8 sierpnia 2012 r. do 2 lipca 2015 r. oraz 51.214,15 zł tytułem szkody majątkowej w postaci odsetek ustawowych od 10 września 2013 r. do 25 czerwca 2015 r. od kwoty 146.020 zł, kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje w sprawach VII GC 99/14 i I ACa 170/15 oraz opłaty od pozwu.

J. H. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, według norm przepisanych. Podniosła m.in. zarzut przedawnienia roszczenia o skapitalizowane odsetki od 8 sierpnia 2012 r. do 2 lipca 2015 r. (w kwocie 51.234,75 zł). Następnie, pismem z 12 lipca 2017 r., podniosła, obok zarzutu przedawnienia – zarzut potracenia wierzytelności oraz sprzeczności dochodzonego roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

Wyrokiem z dnia 11 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 224,03 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31 sierpnia do 31 grudnia 2015 r. i odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty (pkt. I), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt. II) i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt. III).

Sąd ten ustalił, że w dniu 30 grudnia 2011 r. pozwana zawarła z (...)w S. (zwaną dalej: Centrum) umowę inwestycyjną Nr (...)mocą której pozwana wpłaciła na rzecz kontrahenta kwotę 36.505 zł, a ten zobowiązał się do inwestowania tych środków przez okres 6 miesięcy, po czym przeznaczenia pieniędzy na wpłatę za pojazd marki M. (...) o wartości 146.019,25 zł (zakupiony przez pozwaną w powodowym salonie samochodowym). W tym samym dniu pozwana zawarła z powodową spółką umowę sprzedaży pojazdu za wskazaną cenę. Pozwana jako kupująca zobowiązała się wpłacić zaliczkę w wysokości 15.000 zł, a pozostała część ceny miała być uiszczona do dnia 30 czerwca 2012 r. Wpłaty zaliczki dokonało Centrum, a następnie w dniu 3 lipca 2012 r. przelała pozostałą część ceny, tj. kwotę 131.019,30 zł. W dniu 31 lipca 2012 r. powódka wystawiła pozwanej fakturę VAT (...) potwierdzającą zakup auta o wartości 146.019,25 zł, a w dniu 1 sierpnia 2012 r. wydała pojazd.

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Szczecin – Centrum w S. ogłosił upadłość (...)w S. obejmującą likwidację majątku.

Jak dalej ustalił Sąd, syndyk skierował do powoda wezwanie do zapłaty wskazując, iż zgodnie z art. 127 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze (dalej: u.p.u.n.) dokonane wpłaty były bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Powód odmówił zapłaty, wobec czego syndyk w dniu 31 marca 2014 r. wniósł pozew o zapłatę kwoty 146.019,30 zł z odsetkami od dnia 10 września 2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Powodowa spółka wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Wyrokiem z dnia 5 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie VII GC 99/14 oddalił powództwo uznając je za bezzasadne na gruncie art. 127 u.p.u.n. W wyniku rozpoznania apelacji syndyka, Sąd Apelacyjny w Białymstoku uznał jego roszczenia za uzasadnione wskazując, że umowa inwestycyjna zawarta pomiędzy Centrum a pozwaną była czynnością prawną nieważną, w konsekwencji czego świadczenie spełnione przez Centrum na rzecz powodowej spółki nastąpiło bez ważnej podstawy prawnej. Jako takie było świadczeniem nienależnym, podlegało więc zwrotowi na rzecz syndyka masy upadłości. W ocenie Sądu Apelacyjnego art. 127 u.p.u.n. nie miał zastosowania w sprawie. W rezultacie Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 24 czerwca 2015 r. (I ACa 170/15) zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od powodowej spółki na rzecz syndyka kwotę 146.020 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 września 2013 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu za obie instancje (3.600 zł + 2.700 zł). Nakazał też pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 14.602 zł tytułem kosztów sądowych, tj. opłatę od pozwu i apelacji.

Jak dalej ustalił Sąd, w dniu 20 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym (VII GNc 273/15) wskutek pozwu wniesionego przez powódkę nakazując pozwanej zapłatę kwoty 146.019,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od dnia 3 lipca 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.443 zł tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu.

Pozwana wniosła zarzuty od powyższego rozstrzygnięcia, zaskarżając nakaz w całości i domagając się oddalenia powództwa i zasądzenia na jej rzecz kosztów postępowania. Podniosła m.in. zarzuty nieistnienia roszczenia i przedawnienia.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 26 września 2016 r. utrzymał w mocy powyższy nakaz (VII GC 88/16) i obciążył pozwaną kosztami postępowania zabezpieczającego oraz kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu

egzekucyjnym. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 14 czerwca 2017 r. (I ACa 1057/16) oddalił apelację pozwanej i zasądził na rzecz powódki kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd wskazał, że żądanie powódki koncentrowało się wokół skapitalizowanych odsetek od kwoty 146.019, 25 zł, tj. od ceny pojazdu ujętej w fakturze VAT płatnej do 7 sierpnia 2012 r., zatem wymagalnych od 8 sierpnia 2012 r. do 2 lipca 2015 r. (do dnia poprzedzającego zgłoszone żądanie odsetkowe w sprawie VII GC 88/16), jak również wokół wyliczenia szkody poniesionej przez powódkę polegającej na niewykonaniu zobowiązania (art. 471 k.c.). Sąd zauważył, że powódka wyliczyła szkodę jako odsetki ustawowe od żądanej równowartości pojazdu, liczone od 10 września 2016 r., tj. od wydania rozstrzygnięcia w sprawie I ACa 170/15 przesądzającego o niezasadności powództwa skierowanego przeciwko syndykowi do 25 czerwca 2015 r., tj. dnia zapłaty na rzecz Centrum w upadłości. Pozostałą część szkody powódka wywodziła z wyniku przegranej sprawy o sygn. VII GC 99/14 - I ACa 170/15 (koszty procesu).

Sąd uznał żądanie powódki za zasadne jedynie w części dotyczącej odsetek i to tylko w zakresie czasowym od 25 czerwca do 2 lipca 2015 r. przyjmując, że jest to jedyny okres, który można było uznać za opóźnienie pozwanej w uiszczeniu należności za zakupiony samochód. Następnie wskazał na treść art. 481 § 1 k.c. i zaznaczył, że powódka twierdziła, iż pozwana pozostawała w opóźnieniu od 8 sierpnia 2012 r. pomijając fakt, że kwota 146.019,25 zł została uiszczona na jej rzecz (bezsporne). Skoro tak, to zdaniem Sądu, niezasadnie obejmuje ona żądaniem odsetkowym liczoną od ceny pojazdu okres kiedy to faktycznie była w posiadaniu środków pieniężnych za sprzedany samochód, wpłaconych w terminie przewidzianym umową sprzedaży. Jakkolwiek finalnie środki zostały jej „odebrane” przez Centrum, to jednak przez pewien czas była ona w posiadaniu całej kwoty. W tym kontekście Sąd podkreślił, że odsetki są przede wszystkim wynagrodzeniem za korzystanie z kapitału, mają one na celu wyrównanie uszczerbku majątkowego stanowiącego konsekwencję braku możliwości korzystania przez wierzyciela z należnego mu świadczenia pieniężnego od daty, w której dłużnik powinien spełnić świadczenie stosownie do art. 455 k.c.

Biorąc powyższe pod uwagę i uwzględniając, że strona powodowa otrzymała i zwróciła kwotę 146.019,25 zł przegrywając spór z syndykiem, przez co nie dysponowała świadczeniem pieniężnym, Sąd przyjął, że pozwana pozostawała w opóźnieniu, co najwyżej od dnia zwrotu tej kwoty. Datą początkową naliczania odsetek był zatem dzień 25 czerwca 2015 r. kiedy to powódka nie posiadała już zapłaconej sumy. Odnośnie okresu poprzedzającego ten dzień, Sąd uznał za słuszne wywody strony pozwanej, że do czasu zwrotu uiszczonej kwoty powódka była dysponentem wpłaconych środków i nimi obracała. Stąd też brak podstaw do żądania zwrotu odsetek za okres poprzedni, skoro zapłata została uiszczona i stan opóźnienia nie wystąpił.

Zdaniem Sądu nawet gdyby przyjąć wątpliwą konstrukcję prawną, że pozwana nigdy nie spełniła świadczenia pieniężnego z umowy sprzedaży, to jednocześnie zauważyć należy, że w okresie do zwrotu środków syndykowi nie poniosła żadnego uszczerbku majątkowego (a raczej nie poniosłaby, gdyby zwróciła świadczenie zaraz po wezwaniu przez syndyka). W tym czasie czerpała korzyści z pieniędzy uzyskanych od pozwanej za pośrednictwem Centrum. Przyznanie odsetek za ten okres – w ocenie Sądu – byłoby jaskrawo sprzeczne ze względami słuszności.

Sąd zaznaczył także, że wygranie sporu przez syndyka w sprawie VII GC 99/14 (I ACa 170/15) sprowadzało się do uznania, że umowa między pozwaną a Centrum była nieważna, zaś art. 127 p.u.p.n. nie mógł znaleźć zastosowania. Sąd Apelacyjny wskazał, że droga dla powódki do dochodzenia roszczeń od nabywcy samochodu (pozwanej) jest otwarta. Powódka skorzystała z tej możliwości i uzyskała zaspokojenie w sprawie VII GC 88/16, uzyskując także odsetki od 3 lipca 2015 r. Mając na względzie te argumenty Sąd uznał, że powódce należą się także odsetki za okres wcześniejszy, tj. od 25 czerwca 2015 r., co dawało sumę 224,03 zł (art. 482 § 1 k.c.), licząc ich bieg od 31 sierpnia 2015 r., tj. od dnia wniesienia pozwu.

Według Sądu powyższa konstatacja przyznająca słuszność powództwu w tej części roszczenia odsetkowego, w której powódka pozbawiona była uiszczonych cen za pojazd do momentu kiedy należne jej odsetki zasądził Sąd Apelacyjny (od 10 września 2013 r.), czyniła nietrafnym stanowisko na temat potrącenia. Sąd zaaprobował w tej mierze wywody przeprowadzone w sprawie VII GC 88/16. Nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutu przedawnienia

zważywszy, że datą początkową naliczania jego biegu należałoby obrać datę wydania wyroku w sprawie I ACa 170/15 (24 czerwca 2015 r.).

Przechodząc do drugiej części żądania Sąd uznał je za niezasadne z uwagi na brak adekwatnego związku przyczynowego. Podkreślił, że na gruncie art. 361 § 1 k.c. nie chodzi o jakikolwiek związek, lecz o adekwatny związek przyczynowy, którego nie sposób dopatrzeć się w niniejszej sprawie. Zdaniem Sądu powodowa spółka bezzasadnie wdała się w spór sądowy z syndykiem, przez co wygenerowała odsetki od 10 września 2013 r. i koszty procesu. Gdyby tego nie uczyniła to zapłaciłaby żądaną kwotę już w dniu 10 września 2013 r. Decydując się na spór działała na własne ryzyko, za co nie sposób przerzucać odpowiedzialności na pozwaną, która nie miała żadnego wpływu na przebieg i wynik toczącego się postępowania.

W konsekwencji rozstrzygnięcia o niemal całkowitej niezasadności powództwa (224,03 zł z żądanych 102.448, 90 zł) Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu na zasadzie art. 100 zd. 2 k.p.c. Wysokość tych kosztów ustalił na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w części, tj. co do punktu II i III - w zakresie oddalenia powództwa ponad kwotę 224,03 zł i zasądzenia na rzecz pozwanej kwoty 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sądowi zarzuciła:

1) naruszenie art. 471 k.c. w zw. z art. 474 k.c. i art. 6 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że nie wykazała, by pozwana ponosiła odpowiedzialność za nienależyte wykonanie zobowiązania, podczas gdy w kontekście wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku (sygn. akt VII GC 88/16), od którego Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację w sprawie sygn. akt I ACa 1057/16 nie może budzić wątpliwości, iż pozwana nie wykonała swojego zobowiązania zapłaty tytułem zawartej umowy sprzedaży Nr(...), decydując się na sposób płatności, który w ostatecznym rozrachunku okazał się nieważny, a przy tym ów sposób polegający na zawarciu umowy inwestycyjnej z Centrum miał dalsze konsekwencje związane z ogłoszeniem upadłości tego podmiotu, a następnie postępowaniem wszczętym z powództwa syndyka, którego skutkiem jest realny uszczerbek w jej majątku zgłoszony i opisany w pozwie, w postaci: uiszczonych odsetek ustawowych liczonych od dnia 10 września 2013 r. do dnia 25 czerwca 2015 r. oraz poniesionych kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje i opłat od pozwu oraz apelacji;

2) naruszenie art. 361 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i oddalenie powództwa o odszkodowanie, w sytuacji gdy pomiędzy działaniem pozwanej w postaci zawarcia nieważnej umowy inwestycyjnej z Centrum a jej szkodą istnieje adekwatny związek przyczynowy, skoro to na skutek decyzji pozwanej (uregulowanie zobowiązania z tytułu umowy sprzedaży przez inny podmiot), poniosła szkodę, ponieważ nieważność umowy z Centrum stanowiła podstawę rozstrzygnięcia w sprawie o sygn. akt I ACa 170/15; pozwana ponosi więc odpowiedzialność za normalne następstwa działania, z którego szkoda wynikała i w tych granicach jest zobowiązana do naprawienia szkody obejmującej faktyczne straty;

3) naruszenie art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających istnienie podstaw do uwzględnienia jej roszczenia z tytułu skapitalizowanych odsetek za okres od 8 sierpnia 2012 r. do 2 lipca 2015 r. ją obciąża, w sytuacji gdy to pozwana odmawiając zasadności temu żądaniu powinna była udowodnić, że dysponując kwotą 146.019,25 zł osiągnęła korzyść majątkową w konkretnej wysokości odpowiadającej co najmniej wysokości żądanych przez nią odsetek ustawowych;

4) naruszenie art. 477 k.c. poprzez pominięcie okoliczności, że pozwana pozostaje w zwłoce w wykonaniu swego zobowiązania wynikającego z umowy sprzedaży, gdyż zawarta przez nią umowa okazała się nieważna, co oznacza że ponosi ona odpowiedzialność za ten stan rzeczy (na skutek niezachowania należytej staranności zawarła umowę z nieprofesjonalnym podmiotem) i od samego początku pozostaje w zwłoce w wykonaniu swego zobowiązania;

5) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na nierozważeniu całego materiału dowodowego i oparcie rozstrzygnięcia tylko o niektóre z dowodów, co skutkowało sprzecznością istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, co z kolei doprowadziło do:

a) wadliwego przyjęcia, że nie udowodniła, aby to na skutek działania pozwanej doznała szkody majątkowej, podczas gdy wskazany przez Sąd główny motyw oddalenia powództwa z tytułu odszkodowania, a mianowicie stwierdzenie braku adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniem pozwanej stanowi jedynie nieuprawnioną interpretację, która pozostaje w zupełnym oderwaniu od okoliczności sprawy, będąc wynikiem wyciągnięcia przez Sąd nielogicznych i niezgodnych z doświadczeniem życiowym wniosków, że domagała się zapłaty tytułem odszkodowania kwoty, którą wygenerowało jej własne postępowanie, ponieważ bezzasadnie wdała się w spór sądowy z syndykami;

b) wadliwego przyjęcia, że pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia z umowy sprzedaży jedynie w okresie od 25 czerwca do 2 lipca 2015 r., podczas gdy umowa, którą zawarła z Centrum mająca na celu uregulowanie zobowiązania pozwanej względem niej z tytułu umowy sprzedaży, jak przyjął Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie I ACa 170/15, jest nieważna, a z uwagi na źródło tej nieważności jest to sankcja, którą czynność ta jest dotknięta już od momentu jej dokonania, co z kolei prowadzi do wniosku, że pozwana, która ponosi odpowiedzialność za ten stan rzeczy (na skutek niezachowania należytej staranności zawarła umowę z nieprofesjonalnym podmiotem) pozostaje nie tyle w opóźnieniu, co nawet w zwłoce w wykonaniu swego zobowiązania od samego początku, co potwierdza zasadność jej roszczenia z tytułu skapitalizowanych odsetek za cały zgłoszony w pozwie okres, tj. od 8 sierpnia 2012 r. do 2 lipca 2015 r., a więc od daty wymagalności zapłaty ceny pojazdu do dnia poprzedzającego moment złożenia pozwu o zapłatę kwoty ceny z faktury VAT;

6) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i pominięcie w uzasadnieniu wyroku argumentów wskazanych w jej pismach procesowych, brak odniesienia się do tych argumentów oraz brak wskazania przyczyn ich nieuwzględnienia poprzez pominięcie jej twierdzeń co do tego, że pozwana nie podjęła się osobistego wykonania zobowiązania powierzając powyższe podmiotowi trzeciemu – Centrum, ponosząc tym samym względem niej odpowiedzialność za podmiot, któremu powierzyła wykonanie zobowiązania w swoim imieniu.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jej rzecz kwoty 102.224,87 zł z odsetkami w stosunku rocznym: ustawowymi od 31 sierpnia do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, jako że znajdują one oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym – wszechstronnie rozważonym i ocenionym w zgodzie ze wskazaniem art. 233 § 1 k.p.c. Aprobuje także wnioski wyprowadzone z tego materiału, a w rezultacie – ocenę prawną powództwa jako zasadnego jedynie w niewielkiej części.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że sprawa niniejsza jest kolejną sprawą, jaką powódka wytoczyła przeciwko pozwanej z tytułu zawartej między stronami umowy sprzedaży samochodu osobowego marki M. (...) z dnia 30 grudnia 2011 r. W sprawie o sygn. VII GC 88/16 dochodziła ona zapłaty kwoty 146.019,25 zł tytułem ceny za sprzedany samochód wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 lipca 2015 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu, którą to kwotę zwróciła wcześniej syndykowi masy upadłości Centrum w wykonania niekorzystnego dla niej wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 czerwca 2015 r. (I ACa 170/15). W ramach tego orzeczenia Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że zawarta przez pozwaną z Centrum umowa inwestycyjna z dnia 30 grudnia 2011 r. była nieważna, w związku z czym świadczenie spełnione przez Centrum na rzecz powódki było świadczeniem nienależnym i jako takie podlegało zwrotowi syndykowi masy upadłości. We wspomnianej wyżej sprawie o sygn. VII GC 88/16 Sąd Okręgowy w

Białymstoku prawomocnym wyrokiem z dnia 26 września 2016 r. uwzględnił w całości roszczenia powódki utrzymując w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 20 sierpnia 2015 r., VII GNC 273/15.

W obecnie rozpatrywanej sprawie powódka, powołując się na to samo źródło (orzeczenie Sądu Apelacyjnego z dnia 24 czerwca 2015 r., I ACa 170/15), domaga się innych roszczeń – w łącznej wysokości 102.448,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Na sumę tę składa się żądanie zapłaty kwoty 51.234,45 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwaną polegające na niezapłaceniu w terminie ceny za samochód, liczonych od 8 sierpnia 2012 r. (data wymagalności w związku ze wskazanym w fakturze VAT nr (...)) z dnia 31 lipca 2012 r. terminem płatności) do 2 lipca 2015 r. (dzień poprzedzający zgłoszenie żądania odsetkowego w sprawie VII GC 88/16) oraz kwoty 51.214,15 zł tytułem szkody majątkowej w postaci odsetek ustawowych od 10 września 2013 r. do 25 czerwca 2015 r. (zasądzonych na rzecz syndyka wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 24 czerwca 2015 r., I ACa 170/15) wraz z kosztami postępowania w sprawie I ACa 170/15.

W zakresie pierwszego żądania Sąd Okręgowy słusznie przyjął, że powódka mogła skutecznie domagać się zapłaty odsetek tylko za okres od 25 czerwca 2015 r. (data zapłaty należności na rzecz syndyka) do 2 lipca 2015 r. (data poprzedzająca wytoczenie powództwa o zapłatę w sprawie VII GC 88/16), jako że był to jedyny okres, w którym pozwana pozostawała w opóźnieniu z uiszczeniem należności za zakupiony samochód. Ocena roszczenia powódki byłaby inna gdyby nigdy nie otrzymała ona zapłaty za sprzedany towar, tymczasem poza sporem pozostawało, że cała należna jej kwota została przekazana przez Centrum w umówionym terminie i aż do dnia 25 czerwca 2015 r. pozostawała w jej dyspozycji. Skoro tak, to nieusprawiedliwionym jest żądanie zapłaty odsetek za okres, w którym skarżąca posiadała ekwiwalent swego własnego świadczenia (kwotę równoważną cenie za sprzedaż samochodu), bowiem takie roszczenie kłóci się z samą istotą odsetek – rozumianych jako wynagrodzenie za niemożność korzystania przez wierzyciela z kapitału. Kwestie te trafnie i obszernie omówił Sąd I instancji, przez co obecnie nie ma potrzeby ich szczegółowego roztrząsania. Dodać jedynie wypada, że dla oceny zasadności roszczeń powódki w tym zakresie bez znaczenia pozostaje fakt, że weszła ona w posiadanie kwoty 146.019,25 zł na skutek zawarcia przez pozwaną z Centrum nieważnej umowy inwestycyjnej, bowiem okoliczność ta sama przez się nie niweczy faktu rzeczywistego dysponowania przez Spółkę określonymi środkami pieniężnymi przez okres niemalże 3 lat.

Nie sposób zgodzić się również ze stroną pozwaną, że odsetki za powyższy okres – na podstawie art. 554 k.c. – uległy przedawnieniu, bowiem powódka w piśmie z dnia 8 października 2015 r. trafnie podniosła, że na skutek zainicjowania przez nią w maju 2014 r. postępowania pojednawczego (V GCo 286/14), doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia roszczenia o zapłatę ceny objętej umową sprzedaży z dnia 30 grudnia 2011 r. (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). W tej sprawie powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz kwoty 146.019,25 zł tytułem roszczenia głównego, co – w ocenie Sądu Apelacyjnego – wywarło skutek także w zakresie odsetek należnych od tej sumy.

Odnosząc się do drugiego żądania, tj. zasądzenia na rzecz skarżącej kwoty 30.312,15 zł tytułem odsetek uiszczonych na rzecz syndyka na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 czerwca 2015 r. (I ACa 170/15) oraz kwoty 20.902 zł poniesionej przez Spółkę tytułem kosztów postępowania w sprawach VII GC 99/14 (I ACa 170/15), Sąd Apelacyjny także tutaj w całości podziela argumentację Sądu I instancji. Trafnie bowiem Sąd ten zauważył, że dochodzone kwoty nie pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwaną. Podkreślenia wymaga, że na gruncie art. 361 k.c. nie chodzi o jakikolwiek związek przyczynowy ale o normalny związek przyczynowy, tj. taki, w którym dany skutek jest zazwyczaj, w zwykłym porządku rzeczy konsekwencją danego zdarzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 5/08 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2014 r., I ACa 1584/13). Oznacza to, że w grupie wszelkich możliwych skutków danego zdarzenia znaczenie mają (i rodzą odpowiedzialność odszkodowawczą, gdy spełnione zostaną pozostałe przesłanki) tylko te, które stanowią normalne następstwa danego działania i zaniechania, a więc tylko niektóre z całej puli możliwych skutków. Z oczywistych względów ograniczenie to jest niezbędne, bowiem bez niego granice odpowiedzialności odszkodowawczej sięgałyby bardzo daleko, co nie dałoby się pogodzić ani z realiami ekonomicznymi, ani z poczuciem sprawiedliwości (por. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 361 k.c. Kodeksu cywilnego 2018, Legalis). Dodać należy, że dla stwierdzenia istnienia normalnego związku przyczynowego irrelevantne jest,

czy skutek mógł być przez sprawcę przewidziany, ponieważ przewidywalność nie wpływa na istnienie związku przyczynowego, ale winy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1952 r., C 584/52).

W doktrynie wskazuje się, że badanie istnienia adekwatnego związku przyczynowego ma charakter dwustopniowy, tj. w pierwszej kolejności ocenia się, czy pomiędzy badanymi zdarzeniami w ogóle zachodzi jakikolwiek związek przyczynowy (test *conditio sine qua non*), w drugiej zaś – czy jest to związek o charakterze adekwatnym (por. P. Sobolewski, Komentarz do art. 361 k.c. pod red. K. Osajda 2018 r., Legalis). Test *conditio sine qua non* opiera się na teorii równowartości przyczyn (ekwiwalencji przyczyn) i pozwala wyeliminować te zdarzenia, które na pewno nie stanowią przyczyny powstania szkody (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2001 r., III CKN 578/00). W świetle tej koncepcji wszystkie warunki (przyczyny) traktowane są równorzędnie, co oznacza, że np. już samo wyprodukowanie broni stanowi jedną z przyczyn uszkodzenia ciała (na skutek jej użycia) ponieważ gdyby broń nie została wyprodukowana, nie mogłaby zostać wykorzystana. Pozytywny wynik próby *conditio sine qua non* pozwala na stwierdzenie obiektywnej zależności pomiędzy zdarzeniem (zachowaniem) określanym jako przyczyna a następstwem wywołującym uszczerbek w dobrach poszkodowanego. Jednak poprzestanie wyłącznie na tym ustaleniu i uznanie, że zachodzi wystarczająca podstawa obiektywna dla przypisania odpowiedzialności odszkodowawczej, groziłoby ryzykiem rozstrzygnięć niesłusznych i nieakceptowalnych. Pozwalałoby bowiem łączyć obowiązek odszkodowawczy z powiązaniem między zdarzeniami niekiedy bardzo od siebie oddalonymi czasowo, których związki wynikałyby z pojawienia się bardzo wielu innych czynników (por. A. Koch, Komentarz do art. 361 k.c. pod red. T.I. Gutowskiego 2016, Legalis).

Druga faza testu polega na selekcji określonych skutków pod kątem ich "normalności" wobec wskazanej przyczyny szkody. Do przyjęcia istnienia adekwatnego związku przyczynowego wystarczające jest ustalenie ciągu zdarzeń, w którym jedno z nich jest niezbędnym warunkiem (przyczyną) wystąpienia następnego. Konieczne jest, by powiązania pomiędzy poszczególnymi wydarzeniami były normalne, tzn. typowe, oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, a nie będące rezultatem jakiegoś zupełnie wyjątkowego zbiegu okoliczności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 22 września 2005 r., I ACa 197/05). Wystąpienie zdarzenia, które nie jest normalnym, adekwatnym skutkiem badanej przyczyny, ale nowym, niezależnym ogniwem w łańcuchu przyczynowo - skutkowym (tzw. *nova causa interveniens*), powoduje przerwanie normalnego związku przyczynowego (por. P. Sobolewski, Komentarz do art. 361 k.c. pod red. K. Osajda 2018 r., Legalis). Jakkolwiek bowiem taki skutek (nietypowy) daje się łączyć z określonym zdarzeniem początkowym w sensie oddziaływania sprawczego, to nie występuje on w kolejności zdarzeń, która jest charakterystyczna dla określonej przyczyny i przez to nie daje się on uwzględnić w ewentualnych przewidywaniach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2000 r., III CKN 810/98). Problem ten obrazuje przykład pacjenta, który ponosi śmierć w wyniku wypadku karetki pogotowia odwożącej go do szpitala w celu usunięcia skutków uszkodzeń ciała wywołanych innym zdarzeniem – upadkiem na ulicy i złamaniem nogi. Śmierć pacjenta nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym z upadkiem na ulicy ale z wypadkiem karetki, który to stanowi *nova causa interveniens*, przerywającą badaną relację kausalną zapoczątkowaną pierwszą przyczyną.

Mając na względzie powyższe rozważania stwierdzić należy, że jakkolwiek pomiędzy zachowaniem pozwanej polegającym na nienależytym wykonaniu zobowiązania (z uwagi na zawarcie nieważnej umowy inwestycyjnej) a opisaną przez powódkę szkodą majątkową zachodzi obiektywny związek przyczynowy (pozytywny wynik testu *conditio sine qua non*), to z całą pewnością nie jest to adekwatny związek przyczynowy. W realiach niniejszej sprawy pozwana może ponosić odpowiedzialność jedynie za szkodę w postaci niezapłaconej ceny za samochód (co zresztą zostało uznane w sprawie VII GC 88/16), bowiem szkoda ta pozostaje w normalnym związku przyczynowym z jej własnym zachowaniem, a nie może odpowiadać za dalsze następstwa – będące wynikiem innych zdarzeń, związanych z autonomicznymi działaniami drugiej strony. W ocenie Sądu Apelacyjnego wdanie się przez skarżącą w spór z syndykiem masy upadłości Centrum było nową, niezależną przyczyną, która przerwała normalny związek przyczynowy zapoczątkowany zachowaniem pozwanej i która spowodowała opisaną w pozwie szkodę majątkową. Nie ulega bowiem wątpliwości, że gdyby nie decyzja skarżącej o obronie swych praw przed sądem, zarówno odsetki ustawowe za okres od 10 września 2013 r. do 25 czerwca 2015 r., jak też koszty zastępstwa procesowego i opłaty od pozwu oraz apelacji – w ogóle by nie powstały. Dla prawidłowej oceny tych kwestii bez znaczenia pozostaje przy tym fakt, czy zasadność

zgłoszonego przez syndyka żądania była oczywista, czy też nie, a tym samym czy powódka słusznie dochodziła swych racji na drodze sądowej (zważywszy na ewentualną skuteczność dochodzenia w dalszej kolejności zapłaty od pozwanej), bowiem okoliczności te wpisują się w sferę motywacyjną danego działania, co pozostaje bez wpływu na gruncie normalnego związku przyczynowego – nakazującego uwzględniać jedynie zdarzenia (obiektywne czynniki sprawcze) i ich typowe następstwa. Zapłata na rzecz syndyka żądanej kwoty w wyznaczonym terminie uchroniłaby powódkę od pojawienia się nowych kosztów, które – co należy podkreślić – stanowiły normalne, typowe następstwo prowadzenia sporu sądowego. Powyższej oceny nie zmienia fakt, że pozwana miała możliwość wstąpienia do sprawy VII GC 99/14 w charakterze interwenienta ubocznego, bowiem okoliczność ta pozostaje bez wpływu na szkodę powódki – ściśle związaną z samym faktem wdania się przez nią w spór z syndykiem. Innymi słowy, niezależnie od tego czy pozwana występowałaby w procesie po stronie (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., czy też nie, rezultat byłby taki sam.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach instancji odwoławczej rozstrzygnął zaś na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz w oparciu o § 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800 ze zm.).

(...)